

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота магістра

з теми: **ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Виконала: студентка 2 курсу магістратури,
РОб1-М17 групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Касій Юлія Михайлівна
Керівник: Олинець Т.В.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії
та методик початкової освіти

Рецензент: Трофименко А.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов

Кам'янець-Подільський – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	8
1.1. Психолого-фізіологічні особливості розвитку молодших школярів.....	8
1.2. Ігрова діяльність в процесі розвитку особистості дитини як педагогічна проблема.....	21
1.3. Класифікація, функції навчальної гри та принципи її використання у навчанні молодших школярів.....	38
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОЦІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	50
2.1. Використання навчальних ігор на уроці англійської мови як засобу формування лексичної компетентності молодших школярів.....	50
2.2. Організація, зміст та аналіз ефективності експериментального дослідження.....	65
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Актуальність дослідження. Одним із важливих кроків до реформування і модернізації системи іншомовної освіти в Україні стало навчання іноземної мови у початковій школі. У зв'язку з цим виникла необхідність в оновленні змісту і цілей навчання предмету, в розробленні нових навчальних планів, програм, сучасних комунікативно-орієнтованих підручників, переходу в навчанні від традиційного накопичення знань до вмотивованого засвоєння навчальної інформації та вмінь реалізовувати здобуті знання у практичній діяльності. Іншим аспектом успішної реалізації зазначених процесів є потреба у перегляді та уточненні окремих усталених поглядів на засоби навчання шкільного предмету „Іноземна мова”. Актуальність дослідження зумовлена пошуком і добором таких із них, які, з одного боку, були б спрямовані на розв'язання комунікативних завдань навчання іноземної мови, а з іншого – відповідали б психолого-віковим особливостям і фізіологічним можливостям учнів початкової школи, враховували потреби та інтереси дітей цієї вікової категорії, а також активізували комунікативну, пізнавальну і творчу діяльність молодших школярів. Одним із таких засобів навчання є дидактична гра.

Процес навчання іноземної мови у початковій школі організовується відповідно до годин, визначених навчальним планом, і з урахуванням можливості збільшення їх кількості за рахунок варіативної частини. У зв'язку з цим для повноцінного забезпечення навчального процесу вчитель, окрім підручника, може використовувати інші засоби, адаптуючи їх до умов навчання. Серед них провідна роль належить дидактичним іграм як одній з методично доцільних технологій навчання.

Учні початкової школи активно граються, але навіть характер гри може змінюватися під впливом навчання. Діти пізнають оточуючий світ у процесі навчальної діяльності й, зокрема, у дидактичній грі. Особливо їм подобається гра за ролями, у процесі якої вони обирають поведінку (у тому числі й

мовленнєву) певного персонажу чи уявної особи. Як один із ефективних видів діяльності на уроці рольова гра може відбуватись успішніше, якщо учням запропонувати наочний сюжетний матеріал, який спрямував би хід рольової гри у найбільш оптимальному для оволодіння навчальним матеріалом напрямі. Це можуть бути яскраві сюжетні малюнки, відеофільми тощо.

Ігрова діяльність – різновид активної діяльності людини (дитини), у процесі якої відбувається оволодіння суспільними функціями, відносинами та рідною мовою як засобом спілкування. Це дитяче моделювання соціальних відносин. Педагогічно доцільне та вміле керівництво ігровою діяльністю з боку дорослих формує емоційну, моральну та інтелектуальну сфери дитини, розвиває її уяву, сприяє фізичному вдосконаленню, виховує волю до дії та здатність до гальмування – якості, необхідні людині в трудовій і суспільній діяльності.

Навчальна гра є засобом цілеспрямованого керівництва викладачем розумовою діяльністю учнів, а також засобом формування тих пізнавальних структур, які забезпечують можливість самостійно регулювати розумову діяльність.

Дидактичні ігри, в яких відсутній яскраво виражений елемент гри (тобто її розважальний компонент), перетворюються на звичайні навчальні завдання. Втім недоцільно занадто захоплюватись іграми у процесі навчання, оскільки за таких умов вони перестають цікавити учнів, що знижує інтерес до навчання.

Актуальність питання зумовила вибір теми магістерської роботи: „Формування лексичної компетентності учнів початкової школи на уроках англійської мови засобами ігрових технологій”.

Об’єктом дослідження є навчально-виховний процес у загально-освітній школі.

Предметом дослідження є методичне забезпечення формування лексичної компетентності учнів 1 класу на уроках іноземної (англійської) мови засобами ігрових технологій.

Мета дослідження полягає у створенні обгрунтованої методики використання дидактичних ігор для інтенсифікації оволодіння лексичним матеріалом на уроках англійської мови учнями 1 класу, та її експериментальній перевірці.

Гіпотеза дослідження: сформованість лексичних навичок учнів 1 класу на уроках іноземної (англійської) мови покращиться в результаті цілеспрямованої роботи за умов:

а) педагогічно організованого і відповідно мотивованого засвоєння та розуміння учнями основних правил використання гри;

б) цілеспрямованого застосування спеціально розробленої системи роботи ігрової технології з розвитку лексичної компетенції.

Мета й гіпотеза потребували розв'язання таких **завдань дослідження:**

1. з'ясувати ступінь розробки досліджуваної проблеми в лінгво-методичній та психолого-педагогічній літературі;

2. проаналізувати стан формування лексичної компетентності учнів початкової школи в практиці шкільного навчання;

3. дослідити вплив ігрової технології на формування іншомовної лексичної компетентності учнів 1 класу;

4. розробити систему навчальних ігор для формування та розвитку лексичної компетенції учнів 1-го класу.

Організація дослідження. Експериментальне дослідження проводилося на базі загальноосвітньої школи №15. У ньому брали участь учні 1 (5 учнів, основна група) та 1 (8 учнів, контрольна група) класів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи дослідження: теоретичні (аналіз та узагальнення літературних джерел та вивчення спеціальної літератури); емпіричні (спостереження за навчально-виховним процесом, бесіди з учителями й

учнями, анкетування учнів, вивчення результатів рівня сформованості іншомовної лексичної компетентності, педагогічне тестування, педагогічний експеримент); статистичні (метод математичної статистики).

Наукова новизна визначається теоретичною обґрунтованістю, дидактичною доцільністю та експериментальною доведеністю можливості використання ігрової технології у формуванні іншомовної лексичної компетентності молодших школярів. Зокрема, виявлено особливості навчання іншомовного спілкування на уроках іноземної (англійської) мови за ігровою технологією; уточнено та конкретизовано основні вимоги до використання ігрової технології в початковій школі, функції, класифікацію та характеристику етапів її роботи; розроблено методику розвитку лексичних навичок молодших школярів засобами ігрової технології на уроках іноземної (англійської) мови.

Практичне значення полягає у виявленні ефективних методів і прийомів ігрової технології, які сприяють формуванню іншомовної лексичної компетентності молодших школярів, у розробці конкретних рекомендацій для вчителів початкових класів. Одержані результати можуть бути використані в практиці викладання іноземної (англійської) мови в школі, при створенні нових навчально-методичних комплексів з іноземної (англійської) мови для початкових класів.

Апробація роботи. Основні положення і результати представлено на: науковій конференції студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, 2018) із доповіддю „Ігрові технології як ефективний засіб формування лексичної компетентності учнів початкової школи на уроках англійської мови”; I-й регіональній науково-практичній конференції „Роль і місце мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості” (м. Кам'янець-Подільський, 2018) із доповіддю „Використання лексичних ігор на уроках англійської мови в початковій школі”; II-й всеукраїнській науково-практичній конференції „Українська та іноземні мови в початкових класах:

актуальні проблеми та інноваційні технології навчання” (м. Кам’янець-Подільський, 2018) із доповіддю „Навчальні ігри як засіб формування лексичної компетентності молодших школярів”; науково-практичному семінарі „Перспективи розвитку дошкільної та початкової освіти” (м. Кам’янець-Подільський, 2018) із доповіддю „Ігрові технології як ефективний засіб формування лексичної компетентності учнів початкової школи на уроках англійської мови” та обговорено на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти (2017-2018 н.р.) Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (80 позицій). Загальний обсяг роботи – 89 с., основна частина – 80 с.

ВИСНОВКИ

Молодшим шкільним віком вважається вік дітей приблизно від 7 до 10-11 років, що відповідає рокам їх навчання в початкових класах. У цей період відбувається активне анатомо-фізіологічне дозрівання організму: збільшення росту і ваги; характерні інтенсивний ріст і становлення основних органів і функцій організму. Швидко розвивається м'язова система, збільшується обсяг легенів, закінчується формування тканин головного мозку. Підвищується здатність вільно концентрувати увагу, користуватися поняттями, абстрагованими дії. В молодшому шкільному віці активно розвивається мовна функція, посилено формується мислення. Молодший шкільний вік примітний вдосконаленням вищої нервової системи. На цьому віковому етапі розвитку особистості навчальна діяльність стає домінуючою. Важливо, щоб організація навчальної роботи відповідала віковим особливостям учнів початкової школи, була цікавою та мотивуючою. Тільки після виникнення інтересу до результатів своєї навчальної праці формується інтерес до змісту навчальної діяльності, до набуття знань. Навіть схематичний погляд на молодший шкільний вік дозволяє зробити висновки про унікальність цього етапу навчання. Підвищена чутливість, довірливе ставлення до авторитету, вразливість, висока реактивність у рухах, спрямованість на оточуючий світ, наслідувальність у діях, швидка втомлюваність – ці та деякі інші ознаки характерні для дітей, що починають активно займатися навчальною діяльністю. Внаслідок швидкого відволікання уваги на яскраві подразники поведінка дітей стає імпульсивною, що спричиняє відсутність уміння переключатись на інші види діяльності, тобто для них характерна „негнучкість” уваги. Щоб уникнути цього негативного явища, у методиці навчання іноземної мови розроблені різноманітні прийоми, що знімають напругу, розвантажують психіку й нервову систему, допомагають учням переключити увагу на інші об'єкти. Серед них найпопулярнішою є ігрова діяльність.

Значний внесок у теоретичний та практичний розвиток проблеми використання ігрових технологій зробили у своїх працях такі науковці, як М. Анікеєва, Е. Берн, М. Богомолова, М. Бурдіна, Л. Виготський, О. Гаврилова, С. Гончаренко, С. Гусєва, Є. Діанова, Д. Ельконін, І. Жукова, Н. Кудикіна, А. Макаренко, А. Радченко, О. Савченко, К. Ушинський, О. Ходій, Т. Шкваріна та ін. Для кращого засвоєння певного матеріалу доцільно впровадити „ігрові технології”, які включають велику групу методів і прийомів організації педагогічного процесу у формі різних педагогічних ігор. За визначенням педагогів та психологів, гра – це: 1) вільна форма діяльності дітей, яка пізнає, вивчає навколишній світ, відкриває широкий простір для особистої творчості, активності, самопізнання, самовираження; 2) практика розвитку; діти грають тому, що розвиваються, а розвиваються тому, що грають; 3) основна сфера розвитку дітей, у ній розв’язуються проблеми відносин між дітьми, набуття досвіду взаємовідносин між людьми в майбутньому. Дидактична гра – це практична групова вправа з вироблення оптимальних рішень, застосування методів і прийомів у штучно створених умовах, що відтворюють реальну обстановку. Основна відмінність дидактичної гри від гри взагалі полягає в тому, що вона володіє суттєвою ознакою – чітко поставленою метою навчання і відповідним їй педагогічним результатом, які можуть бути обґрунтовані й характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю. Дидактичні ігри мають відповідати навчальній програмі, віковим особливостям учнів, із дотриманням вимог виконання: готовність учнів до участі у грі (кожен учень повинен засвоїти правила гри, чітко усвідомити її мету, кінцевий результат, послідовність дій, мати потрібний запас знань для участі у грі). В іграх дитиною здійснюються цілі декількох рівнів, взаємозалежних між собою: 1) задоволення від самих процесів гри, тобто установка, що визначає готовність до будь-якої активності, якщо вона приносить радість; 2) функціональність, що пов’язана з виконанням правил гри, розігруванням сюжетів, ролей; 3) рефлексія творчого завдання гри – розгадати, вгадати, розплутати, домогтися результатів і т. п. Головне

завдання у пропозиції гри полягає в зацікавленні нею, у такій постановці питання, коли збігаються цілі виховання й бажання дитини. Пропозиція гри включає пояснення її правил, техніки дій та розподіл ролей. Ігри сприяють ефективному засвоєнню матеріалу, поліпшенню загального настрою в класі, а також подоланню психологічних бар'єрів, як у самому класі, так і між класом і педагогом.

Вважається, що основними аспектами розвитку особистості учня у процесі навчальної діяльності із використанням ігрової технології є: розвиток мотиваційної сфери, довільності поведінки та розумових дій. Дидактична гра виконує такі функції: навчальна, виховна, розвивальна, контролювальна, релаксаційна, мотиваційна, компенсаційна, оздоровча, комунікативна, діагностична, терапевтична та функція соціалізації. Дотримання принципів у процесі організації та проведення дидактичної гри на уроках іноземної мови у початковій школі сприятиме якісним новоутворенням в учнів і дозволить інтенсифікувати процес навчання в цілому: принцип комунікативного спрямування дидактичної гри, доступності дидактичної гри, мотиваційного забезпечення навчального процесу засобами дидактичної гри, активності, динамічності, принцип зацікавленості, колективності та принцип змагання. На думку більшості дослідників, дидактичні ігри, які проводяться на уроках іноземної мови, можна диференціювати за такими показниками: за змістом і цілями: а) мовні, мовленнєві; б) за типом завдань: оперативні, тактичні, стратегічні; в) за функціями: підготовчі, творчі; г) за кількістю учасників: індивідуальні, парні, групові, фронтальні; д) за рівнем складності: прості, складні, моноситуативні, поліситуативні; е) за тривалістю: тривалі, нетривалі; є) за рівнем складності інтелектуальної діяльності: ігри на впізнання, репродуктивні ігри, репродуктивно-варіативні, творчі ігри; ж) за способом, характером, формою проведення: письмові, усні, рухливі, предметні, функціональні, рольові, імітаційні, ігри-змагання.

Дидактична гра, яка на межі дошкільного і молодшого шкільного віку залишається домінантним видом діяльності дітей цієї вікової категорії, є

ефективним методом в процесі вивчення іноземної мови. Методично правильно підібрані дидактичні ігри сприятимуть засвоєнню лексичного матеріалу, розвитку граматичних та фонетичних навичок, оволодіння комунікативною компетенцією загалом. Зміст таких ігор залежить від різних цілей, які ставить учитель: актуалізація знань учнів, їхнього навчального досвіду; збудження та підтримання інтересу до вивчення іноземної мови; формування на його основі нових понять і уявлень; закріплення й систематизація вивченого матеріалу; перевірка міцності та рівня усвідомленості знань учнів; здійснення зв'язку навчання з життям тощо. Гра активізує всі види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), знімає напругу, зацікавлює, заохочує до певних дій, розвиває дитячу фантазію та уяву, стимулює прагнення кожної дитини до самовираження та самовдосконалення. Часто знання іноземної мови асоціюється зі знанням лексичних одиниць. Отже, лексичні навички слід розглядати як найважливіший і невід'ємний компонент змісту навчання іноземної мови. Тому, щоб дитина була здатна висловлювати свої думки, дуже важливо сформулювати активний та пасивний лексичний мінімум. Традиційні методи вивчення лексики є дієвими, проте, що особливо важливо для учнів початкової школи, процес засвоєння нового лексичного матеріалу буде набагато захопливішим, якщо представити його у ігровій формі. Метою лексичних ігор є: познайомити учнів із новою лексикою та зі сполучуваністю слів; тренувати учнів у вживанні лексики в ситуаціях, наближених до природної обстановки; активізувати мовленнєво-мисленнєву діяльність учнів; розвивати мовну реакцію учнів. Вони є доцільними на будь-якому етапі засвоєння знань з лексики. Необхідно проводити систематично й цілеспрямовано на кожному уроці, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи та урізноманітнюючи їх.

Експериментальне дослідження проводилося поетапно. На I етапі вивчено стан проблеми використання ігрової технології у педагогічній теорії і практиці. Визначено суть поняття „гра”, її функції у навчальному процесі,

структура, дидактична цінність, вимоги та правила до її проведення, а також послідовність їх впровадження в практику уроків іноземної (англійської) мови; створено систему навчальних ігор, яка покликана удосконалити процес формування лексичних навичок учнів; апробовано окремі її елементи, внесено корективи. На II етапі проведено формувальний експеримент відповідно до розроблених технологій удосконалення лексичних навичок учнів 1 класу. Формувальний експеримент передбачав проведення уроків у контрольному класі за традиційною методикою, а в експериментальному – за експериментальною, зрізових робіт в обох класах. Перевірено ефективність методики формування лексичних навичок; визначено ефективність розробленої системи роботи з формування лексичних навичок учнів 1 класу на уроках іноземної (англійської) мови. З метою з'ясування стану проблеми формування лексичних навичок першокласників у масовому педагогічному досвіді проведене анкетування вчителів початкових класів. У процесі формувального експерименту учням експериментального класу пропонувалися ігрові вправи, спрямовані на формування лексичних навичок. Залежно від виду діяльності та пізнавальної активності учнів це були ігрові вправи трьох типів: усні, письмові, рухливі ігри. Завдання кожної гри було базовим для трьох лексичних тем, які вивчаються у 1-му класі: „My family”, „Colours”, „Animals”. Оцінюючи результати експериментального дослідження, намагалися з'ясувати, які зміни відбувалися в розвитку лексичних навичок учнів 1-го класу при організації цілеспрямованої оптимізації та систематичного застосування ігрових вправ на уроках англійської мови з визначених тем „My family”, „Colours”, „Animals”. Використовуючи різні методи дослідження (анкетування, спостереження, бесіди), які застосовувалися на підсумковому етапі експерименту, ми отримали результати, які підтвердили істинність нашого припущення. Наприкінці дослідження учням обох класів пропонувалися завдання для опитування, побудовані за вимогами навчальної програми до лексичних умінь і навичок першокласників.

Тестування проходило в усній та письмовій формі. Усна форма передбачала опитування учнів за допомогою запитань та картинок до них згідно тематики: „My family” (Who is this?), „Colours” (What colour is it?), „Animals” (What animal is it?). Правильні відповіді фіксувалися у спеціальному журналі.

Суть письмового тестування полягала в тому, щоб учитель заздалегідь підготував для кожного учня картку із завданням. На картці були намальовані картинки та слова до них, але переплутано. Учні мали з'єднати картинки зі словами.

Із 5 учнів експериментального класу 67% учнів продемонстрували вищий рівень сформованості лексичних навичок. У контрольному класі він нижчий – 56% учнів. Проте загалом упродовж навчального року в обох класах показники сформованості лексичних навичок учнів зросли порівняно з початковим рівнем, який становив 35% у контрольному і 37% в експериментальному класі.

У процесі проведення експерименту стало очевидним, що уроки іноземної (англійської) мови у 1-му класі доцільно проводити із застосуванням видів роботи, спрямованих на формування лексичних навичок, що відіграє значну роль для розвитку комунікативних вмінь загалом. В учнів, поряд із змінами, які відбулися у їхніх знаннях з лексичних тем, спостерігалось підвищення інтересу до навчання. Розвиток творчої уяви та фантазії, мислення, спостережливості. Отже, реалізована нами методика формування лексичних навичок учнів 1-го класу на уроках англійської мови передбачала системний розвивальний вплив на різні складові цього багатогранного процесу. Аналіз даних, отриманих в результаті дослідження, свідчить про ефективність використання різних видів ігрових вправ і завдань для підвищення рівня сформованості лексичних навичок молодших школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анікеєва Н. П. Психологічний клімат у колективі [Текст]: наукове видання / Н. П. Анікеєва. – К. : Просвіта, 2009. – 223 с.
2. Анікеєва Н. П. Робота з віршем і піснею на уроці англійської мови / Н. П. Анікеєва. – К. : Початкова школа. – 2006. – №5. – С. 45-48.
3. Батраченко К. Г. Розвивальні ігри та інтерактивні вправи на уроках англійської мови у початкових класах / К. Г. Батраченко // Англ. мова в почат. шк. : [наук.-метод. журн.]. – 2015. – № 10. – С. 5-11.
4. Бігич О. Б. Планування уроку англійської мови в початковій школі / О. Б. Бігич. – К. : Освіта, 2006. – 208 с.
5. Бігич О. Б. Теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук.: спец.: 13.00.02. «Теорія та методика навчання» / О. Б. Бігич. – Київ, 2005. – 36 с.
6. Близнюк О. І., Панова Л. С. Ігри в навчанні іноземних мов / О. І. Близнюк, Л. С. Панова. – К. : Освіта, 1997. – 57 с.
7. Букатов В. Педагогічні таїнства дидактичних ігор / В. Букатов. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с.
8. Василенко М., Щеголь В. Граючись-виграємо / М. Василенко, В. Щеголь // Іноземні мови. – 2003. – №3. – С. 104.
9. Выготский Л. С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка / Л. С. Выготский // Вопросы психологии. – М., 1996. – №6. – 512 с.
10. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л. С. Выготский. – М. : Просвещение, 1991. – 234 с.
11. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку / О. М. Ворожейкіна. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. – 255 с.
12. Воронина Г. И. Методические рекомендации по раннему обучению иностранным языкам в детском саду и начальной школе в 2001/2002 учебном

- году / Г. И. Воронина // Иностранные языки в школе. – М., 2002. – №5. – 141 с.
13. Гончарова А. В. Рольові ігри на уроках англійської мови / А. В. Гончарова // Англійська мова і література. – 2011. – №16. – С. 2.
14. Гордеева А. В. English with pleasure / А. В. Гордеева. – К. : Просвіта, 2009. – 271 с.
15. Гребенюк В. Ігрові форми навчальної діяльності / В. Гребенюк // English. – 2011. – №27. – С. 11.
16. Гузенко О. А. Формування мотивації навчання молодших школярів в умовах особистісно орієнтованої освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук.: спец.: 13.00.09. «Теорія навчання» / О. А. Гузенко. – Луцьк, 2002. – 24 с.
17. Данилович І. А. Система ігрових вправ у підручнику English Through Communication для 5-го класу середньої школи / І. А. Данилович // Іноземні мови у школі. – 1995. – №2. – С.14-18.
18. Деркач А. А. Педагогическая эвристика: Искусство овладения иностранным языком / А. А. Деркач. – М. : Просвещение, 1991. – 221 с.
19. Дешева І. В. Застосування гри для створення позитивної мотивації на заняттях з іноземної мови / І. В. Дешева // Матеріали науково-методичної конференції «Актуальні проблеми викладання іноземних мов на немовних факультетах вищих і середніх спеціальних закладах 12-14 квітня, 2000. – Іжевськ, 2000. – С. 33-34.
20. Довгаль Н. О. Гра як взаємодія учнів між собою / Н. О. Довгаль // Іноземна мова в школі : наук.-метод. журн. – 2011. – №4. – С. 22.
21. Домахіна В. Розважальні та пізнавальні ігри на уроках англійської мови в молодших та середніх класах / В. Домахіна // Англійська мова та література. – К., 2004. – № 32. – С. 17-18.
22. Ельконін Д. Б. Психологія гри / Д. Б. Ельконін. – К. : Педагогіка, 2012. – 304 с.

23. Жукова Т. А. Дидактическая игра как значимый элемент подготовки специалистов / Т. А. Жукова // Инновации в образовании. – К., 2006. – №1. – 294 с.
24. Жуковська Р. І. Гра і її педагогічне значення / Р. І. Жуковська. – К. : Просвіта, 2005. – 151 с.
25. Зимняя И. А. Психология обучения иностранному языку в школе / И. А. Зимняя. – М., Просвещение, 1991. – 127 с.
26. Зубенко Т. В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови учнів початкової школи / Т. В. Зубенко. – Миколаїв : МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2006. – 120 с.
27. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод. посібник / Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : АПН, 2002. – 136 с.
28. Казанічер О. С. Дидактичні ігри як засіб активізації діяльності учнів на уроках англійської мови / О. С. Казанічер // Англійська мова та література. – 2007. – №36 (190). – С. 2-3.
29. Камінська-Клецкова Я. Ю. Спілкування іноземною мовою через рольові ігри та драматизацію / Я. Ю. Камінська-Клецкова // Англійська мова та література: наук.-метод. журн. – 2010. – №14. – С. 18-19.
30. Касьяненко М. Д. Ігрове навчання. Педагогіка співробітництва / М. Д. Касьяненко. – К. : Вища шк. – 1993. – 353 с.
31. Квасовая О. Г. Групповая ролевая игра в обучении иноязычному общению учащихся девятого класса средней общеобразовательной школы (на материале англ. яз.): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. «Теория и методика обучения» / О. Г. Квасовая. – К., 1996. – 237 с.
32. Клименко А. Д. Теоретичні основи методики навчання іноземним мовам у середній школі / А. Д. Клименко. – К. : Просвіта, 2001. – 465 с.
33. Козак А. М. Використання гри на уроках іноземної мови / А. М. Козак // Англійська мова та література. – 2011. – № 14. – С. 4-6.
34. Колесникова І. Є. Ігри на уроці англійської мови: посібник для вчителя. [Текст] / І. Є. Колеснікова. – Мінськ : Народна Асвета. – 1990. – 120 с.

35. Коломінова О. О. Освіта учнів початкової школи засобами англійської мови / О. О. Коломінова // Іноземні мови. – 2002. – №2. – С. 34-37.
36. Комогорова М. І. Ігри на уроках / М. І. Комогорова // Англ. мова та л-ра : наук.-метод. журн. – 2014. – №25/26. – С. 2-15 : іл.
37. Коньшева А. В. Английский для малышей: стихи, песни, игры, рифмовки, инсценировки, утренники / А. В. Коньшева. – СПб. : КАРО, 2004. – 160 с.
38. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток / Г. С. Костюк. – К. : Нова школа, 2009. – 315 с.
39. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної мови / Л. Кочергіна // Рідна школа. – 2005. – № 3. – С. 48.
40. Крутій В. А. Активізація навчальної діяльності молодших школярів у процесі використання дидактичних ігор: дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : 13.00.09. «Теорія навчання» / В. А. Крутій. – Рівне, 2001. – 311 с.
41. Кудикіна Н. В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі : [монографія] / Н. В. Кудикіна. – К. : КМПУ, 2003. – 272 с.
42. Кузнецова Л. В. Гармонійний розвиток особистості молодшого школяра: Книга для вчителя [Текст] / Л. В. Кузнецова. – М. : Просвещение, 1998. – 320 с.
43. Кудикіна Н. Ігрова діяльність у початковій освіті / Н. Кудикіна // Відкритий урок. – 2006. – № 5/6. – С. 27.
44. Кулагіна І. Ю. Вікова психологія (Розвиток дитини від народження до 17 років): Навчальний посібник. 4-е вид. [Текст] / І. Ю. Кулагіна. – М. : Изд-во Ун-та Російської академії освіти, 1996. – 120 с.
45. Куліш В. Т. Курс лекцій з методики викладання англійської мови в початковій школі для студентів педагогічних училищ / В. Т. Куліш. – Донецьк : Юго-Восток, 2001. – 169 с.
46. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля : навч.-метод. посіб. / Н. В. Лисенко, Н. Р. Кирста. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – 302 с.

47. Лялина Г. А. Игра как средство активизации учебно-воспитательного процесса / Г. А. Лялина. – Алма-Ата : Мекбен, 2004. – 64 с.
48. Макаренко А. С. Гра: [твори] / А. С. Макаренко. – К. : Рад. школа, 1954. – Т. 4. – 415 с.
49. Макаренко А. С. Методи виховання / А. С. Макаренко // Твори у 7-ми томах. – К. : Радянська школа, 1953. – Т.5. – 225 с.
50. Макарова А. К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте / А.К. Макарова. – К. : Просвіта, 2003. – 128 с.
51. Макарова А. К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте / А. К. Макарова. – К. : Просвіта, 2005. – 97 с.
52. Маркова А. П. Мотивації до навчання / А. П. Маркова. К. : Освіта, 2009. – 89 с.
53. Маслыко Е. А. Настольная книга преподавателя иностранного языка. Справочное пособие / Е. А. Маслыко. – Минск: Высшая школа, 2002. – 445 с.
54. Мільруд Р. П. Організація рольової гри на уроці / Р. П. Мільруд // Іноземні мови в школі. – 1997. – №3. – С. 8-13.
55. Минский Е. М. От игры к знаниям / Е. М. Минский. – М. : Высш. школа, 2007. – 189 с.
56. Німчук Г. Б. Розважально-пізнавальні ігри на уроках англійської мови / Г. Б. Німчук // Англійська мова та література. – 2003. – № 28. – С. 12-15.
57. Носаченко І. Системний підхід до використання рольових ігор у навчанні / І. Носаченко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – № 2. – С. 107-111.
58. Огороднічук Л. Ігри – чудовий засіб для розвитку особистості / Л. Огороднічук // English. Шк. світ : language & culture : weekly. – 2012. – № 14. – С. 23-24.
59. Павлюк Ф. В. 200 ігор на уроках англійської мови / Ф. В. Павлюк. – Тернопіль : Мандрівець, 2002. – 78 с.

60. Паршикова О. О. Комунікативно-ігровий метод навчання іноземної мови учнів початкової загальноосвітньої школи (теоретико-методологічний аспект) / О. О. Паршикова. – Донецьк : видавництво «Вебер», 2009. – 296 с.
61. Пометун О. І. Застосування інтерактивних технологій у навчанні молодших школярів. Методичний посібник / О. І. Пометун. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 352 с.
62. Рева В. Навчання лексики на основі ігрового методу / В. Рева // English. Шкільний світ : language & culture : weekly. – 2011. – № 27. – С. 4-6.
63. Редько В. Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів початкової школи: монографія. – К. : Генеза, 2006. – 136 с.
64. Редько В. Молодші школярі... Які вони? Залежність ефективності навчання іноземних мов учнів початкової школи від їхніх вікових особливостей / В. Редько // Іноземні мови у навчальних закладах. – К., 2003. – №1. – С. 22.
65. Родкин К. А. Игра как средство повышения эффективности уроков английского языка / К. А. Родкин. – К., 1961. – 98 с.
66. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 1999. – 720 с.
67. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: [підручник для студентів пед. факультетів] / О. Я. Савченко. – К. : Генеза, 2009. – 368 с.
68. Селевко Г. К. Сучасні освітні технології: [навчальний посібник]. – К. : Народна освіта, 2008. – 256 с.
69. Сидоренко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г. О. Сидоренко. – Харків : Видавнича група «Основа», 2003. – 81 с.
70. Скляренко Н.К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Н.К.Скляренко // Іноземні мови. – 2011, №1. – С. 15.
71. Стронін М. Ф. Навчальні ігри на уроці англійської мови / М. Ф. Стронін. – К. : Просвіта, 2006. – 235 с.

72. Сучасний урок: традиційні та інноваційні підходи / Укл. О. О. Байназарова, І. В. Капустін, З. В. Рябова, Л. Д. Покроєва, С. Б. Ставицький; За заг. ред. Л. Д. Покроєвої. – Харків : ХОНМІБО, 2006. – 28 с.
73. Тарнопольський О. Б. Методика проведення рольових та ділових ігор у навчанні іноземних мов / О. Б. Тарнопольський. – Дніпропетровськ : Видавництво ДУЄП, 2003. – 249 с.
74. Тесленко В. На шляху до нової парадигми освіти / В. Тесленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2007. – № 3. – С. 4-5.
75. Утехіна А. М. Іноземна мова у дошкільному віці: Теорія і практика / А. М. Утехіна. – К. : Вид. будинок УДМ. ун-т, 2000. – 246 с.
76. Ушинський К. Д. Вибрані твори / К. Д. Ушинський. – К.: Рад. школа, 1986. – 371 с.
77. Хайдаров Ж. С., Підкасистий П. І. Технологія гри в навчанні і розвитку / Ж. С. Хайдаров, П. І. Підкасистий. – К., 2006. – 272 с.
78. Чернякова О. Вивчення англійської мови через гру / О. Чернякова // Початкова школа. – 2002. – №4. – С. 22.
79. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей: програма, метод. реком. / Т. М. Шкваріна. – К. : Шк. світ, 2008. – 112 с.
80. Якобсон П. М. Психологія почуттів і мотивацій [Текст] / П. М. Якобсон. – М. : НПО «Модек», 2008. – 304 с.